

РОЗДІЛ 7

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 342.95:351.746.1 (477+410.1)

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-9/30>

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ СПЕЦСЛУЖБ АНГЛІЇ І УКРАЇНИ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

COMPARATIVE ANALYSIS OF TRAINING FOR SPECIAL SERVICES IN ENGLAND AND UKRAINE. INTERNATIONAL LEGAL ASPECT

Алієва А.А., курсант III курсу

*Інститут підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

У статті розглянуто особливості військової підготовки в Англії та Україні. Охарактеризовано сучасну структуру поліцейських органів Великобританії. Наведено приклад військової підготовки у США, яка схожа з військовою підготовкою у Великобританії. Розглянуто розроблення сучасної методики роботи «Центрів оцінки» щодо управління кадрами збройних сил Великобританії. У 1942 р. британська армія зіткнулася з нестачею офіцерського складу. Традиційна система відбору кандидатів на командні посади, заснована на походженні й освіті, виявилася неспроможною. Тоді за допомогою спостережень і опитувань офіцерів діючої армії був визначений приблизний перелік характеристик, якими повинен володіти хороший командир. За участю військових фахівців, бойових офіцерів і психологів була розроблена методика виявлення необхідних якостей, що включає індивідуальні інтерв'ю, групові вправи, письмові тести. У Великобританії офіцерський склад комплектується кадровими офіцерами й офіцерами короткострокової служби, що визначається вислугою років в офіцерському званні відповідно до укладених контрактів. Кадрові офіцери укладають контракти на термін від 16 до 35 років, офіцери короткострокової служби служать від трьох до восьми років. Розглянуто роботу та підготовку кадрів поліцейських у Великобританії. Визначено, що система професійної освіти України повинна підготувати фахівців, котрі відповідають потребам сучасного часу, володіють високим рівнем підготовки у професійному і духовно-моральному відношенні. В Україні тактична підготовка є найважливішим розділом початкової військової підготовки молоді. Знання, вміння і навички, отримані учнями під час вивчення статутів Збройних сил України, на заняттях з вогневої та стрійової підготовки, військової топографії, цивільної оборони та фізичної культури, удосконалюються в ході тактичної підготовки.

Сформовано висновок, що такі поліцейські підрозділи, як Агентство з боротьби із серйозною організованою злочинністю, Асоціація начальників поліції, доцільно створити в Україні.

Ключові слова: підготовка кадрів, служби спеціального призначення Англії, спецслужби України.

The article considers the peculiarities of military training in England and Ukraine. The modern structure of the British police is characterized. An example of military training in the United States is given, which is similar to military training in Great Britain. The article considers the development of modern methods of work of «Assessment Centers» attributed to the personnel management of the British Armed Forces. In 1942, the British army faced a shortage of officers. The traditional system of selecting candidates for command positions, based on origin and education, has failed. Then, with the help of observations and surveys of officers of the active army, an approximate list of characteristics that a good commander should have was determined. With the participation of military specialists, combat officers and psychologists, a method of identifying the necessary qualities was developed, which includes individual interviews, group exercises, and written tests. In the United Kingdom, officers are staffed by staff officers and short-term officers, which is determined by years of service in the rank of officer in accordance with the concluded contracts. Personnel officers sign contracts for a term of service from 16 to 35 years, short-term officers serve from 3 to 8 years. The work and training of police officers in the UK is considered. The article also considers that the system of vocational education in Ukraine should train professionals who meet the needs of modern times, with a high level of training in professional and spiritual and moral terms. In Ukraine, tactical training is the most important part of the initial military training of young people. The knowledge, skills and abilities acquired by students during the study of the Statutes of the Armed Forces of Ukraine, in classes on fire and combat training, military topography, civil defense and physical culture, are improved during tactical training.

It is concluded that such police units as the Agency for Combating Serious Organized Crime, the Association of Police Chiefs, should be established in Ukraine.

Key words: training, special services of England, special services of Ukraine.

Постановка наукової проблеми. Роботи С.А. Бабурнича, А.В. Барабанщикова, Л.А. Бублика, В.В. Вехтева, Т.В. Імангулова, Т.А. Касимова, В.А. Крутецького, Н.І. Монахова, А.М. Столяренко, В.О. Сухомлинського доводять, що основним завданням сучасних концепцій виховання є виховання громадянськості і патріотизму, ядром якого виступає необхідність підготовки юнаків до захисту батьківщини, до військової служби. Аналіз сучасної ситуації дає змогу констатувати, що система загальної та початкової професійної освіти є основним джерелом поповнення Збройних сил України, зокрема її рядового складу.

Вступ. Незважаючи на відмінності систем підготовки кадрів для служби в збройних силах провідних європейських країн і України, що традиційно склалися, виді-

ляються такі загальні тенденції, як поліпшення відбору та звернення до особистості військовослужбовців, стабілізація їх кількості на сучасному рівні, диференціація вузівських структур і персоніфікація змісту навчання з його подальшої інформатизацією.

У зв'язку із цими тенденціями становить інтерес розгляд досвіду професійного відбору та підготовки кандидатів для служби в армії і на флоті в Україні та Англії.

Метою статті є проведення порівняльного аналізу підготовки кадрів для спецслужб Англії й України.

Вклад основного матеріалу. Актуальність проблеми вдосконалення якості системи фізичного виховання у ЗВО зі специфічними умовами навчання, які відповідно до Закону України «Про вищу освіту» [1] здійснюють підготовку кадрів для Міністерства внутрішніх справ

України, Національної поліції, ЗС України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, зумовлена переформуванням відомчої освіти в Україні та її трансформацією до рівня освітніх систем країн – членів НАТО.

Відомо, що у ЗС та спецслужбах країн Європи і США фізичній та психологічній підготовці кадрів приділяється особлива увага. Результатом такого ставлення є створення цілеспрямованої системи вимог до фізичної і психологічної підготовленості військовослужбовців, що охоплюють увесь період їхньої служби. Основою вимог до фізичної підготовленості майбутніх офіцерів НАТО є чотири основні принципи [2]:

1) фізична готовність є компонентом загальної бойової готовності військовослужбовців нарівні з технічною, моральною й психологічною;

2) ФП є потужним засобом виховання психічної стійкості військового достресу, впевненості у собі та єдності колективів;

3) фізична підготовленість підрозділу, як указано у керівних документах, багато в чому залежить від рівня ФП командира;

4) фізична активність офіцерів є невід'ємним складником їхнього професійного рівня.

За правилами Тесту на фізичну підготовку в армії США (Army Physical Fitness Test) [3] будь-який військовослужбовець зобов'язаний не менше двох разів на рік здавати нормативи з ФП. Типовими критеріями є максимальна кількість силових вправ, а також час подолання дистанції у дві милі (близько 3,2 км).

Система військового професійного відбору подібно до американської ефективно діє у збройних силах Великобританії.

Для відбору особового складу у збройні сили Великобританії і його оцінки досить ефективно вважається методика, застосована так званими «Центрами оцінки».

Розробленню сучасної методики роботи «Центрів оцінки» приписується управління кадрами збройних сил Великобританії. У 1942 р. британська армія зіткнулася з нестачею офіцерського складу. Традиційна система відбору кандидатів на командні посади, заснована на походженні й освіті, виявилася неспроможною. Тоді за допомогою спостережень і опитувань офіцерів діючої армії був визначений приблизний перелік характеристик, якими повинен володіти хороший командир. За участю військових фахівців, бойових офіцерів і психологів була розроблена методика виявлення необхідних якостей, що включає індивідуальні інтерв'ю, групові вправи, письмові тести.

Новий підхід використовувався в Міністерстві оборони Великобританії і під час відбору фахівців, які мали працювати зі складною технікою. Він також давав змогу виявляти людей, здатних швидко навчатися, адже в умовах війни проводити тривалий навчальний курс і за його результатами з'ясувати, чи може людина грамотно працювати, наприклад із радіотехнікою, було б хибною тратою часу і грошей [3].

Система відбору виявилася дієвою. Пізніше її взяло на озброєння американське Управління стратегічних служб (УСС) – прообраз ЦРУ. Керівництву УСС тоді доводилося виконувати те саме завдання, що й британським кадровикам: із маси мобілізованих цивільних осіб відбирати людей, які могли б стати хорошими співробітниками спецслужби. Якщо консервативні підходи британців застосовуються сьогодні частіше в державному секторі, то передові розробки ЦРУ за методологією відбору знаходять відображення у процедурах і тестах, повсюдно використовуваних у корпоративному світі.

Одним із завдань порівняльного правознавства є вивчення структури зарубіжних правоохоронних органів, щоб використовувати отриману інформацію для вдосконалення вітчизняної правової системи. Таке завдання

уявляється найбільш актуальним сьогодні, коли в Україні відбувається реформування органів поліції.

Особливий інтерес викликає структура органів поліції Великобританії. Це зумовлено, по-перше, високим ступенем довіри, яке традиційно відчуває населення Об'єднаного Королівства по відношенню до поліції. Не останню роль у цьому відіграє вмiла організація поліцейської роботи. По-друге, важливо звернути увагу на поліцейські органи, які створені у відповідь на виклики сучасної кримінологічної ситуації, і постаратися відповісти на питання про доцільність їх створення в Україні. По-третє, слід зазначити факт розвитку правоохоронних органів Великобританії в останні роки, що не отримало відображення в попередніх публікаціях із цього питання.

Поліція Великобританії включає до свого складу, по-перше, органи територіальної поліції, яка виконує основний обсяг поліцейської роботи. Така поліція обслуговує певні території («поліцейські райони»), діючи на підставі Поліцейського акта 1996 р. (Англія й Уельс), Поліцейського акта 1967 р. (Шотландія) і Поліцейського акта 2000 г. (Північна Ірландія). У цих актах сформульовано цілі, організацію, юрисдикцію і відповідальність органів територіальної поліції. В Англії та Уельсі виділено 43 поліцейських райони, у Шотландії – 8, у Північній Ірландії – 1.

У Лондоні діють два територіальних поліцейських формування: Міська поліція (The City of London Police) у центрі Лондона і Скотленд-Ярд (Metropolitan Police Service).

По-друге, самостійне місце займають сили спеціальної поліції. До них відносяться Британська транспортна поліція, поліція Міністерства оборони, Військова поліція, поліція у мирному атомі, Агентство з боротьби із серйозною організованою злочинністю. Остання служба діє на підставі Поліцейського акта про серйозну організовану злочинність 2005 р.

По-третє, до поліцейських відносяться служби, які не мають відношення до поліції, чий співробітники захищають закон.

По-четверте, у структуру поліцейських органів включено різноманітні формування, засновані на старому законодавстві, або звичаєвому праві. Вони контролюють певну невелику територію (порти, парки) або захід.

Головний загін поліції Великобританії – констеблі. Вони мають право на арешт і обшук підозрюваного. Велика їх частина служить у територіальній поліції. Також вони в масовому порядку представлені у спеціальних підрозділах: Транспортній поліції, Військовій поліції і поліції у мирному атомі.

Багато нормативних правових актів дають змогу наймати констеблів для специфічних цілей. Так з'являється поліція з охорони портів і доків, тунелів і лісів.

Якщо кримінальними правопорушеннями невеликої тяжкості займаються рядові констеблі, то розкриттям і розслідуванням серйозних злочинів – детективи – співробітники Департаменту кримінальних розслідувань (Criminal Investigation Department – CID). CID – підрозділ територіального поліцейського формування, члени якого мають приставку «детектив» перед званням. Офіцери CID розслідують такі тяжкі діяння, як згвалтування, вбивство, берглері, шахрайство та інші злочини, що вимагають комплексного розслідування. Детективи повинні аналізувати отримані докази, будувати на їхній основі версії і проводити всі необхідні дії – від арешту до звинувачення підозрюваного. Окрім розслідування і звинувачення, до повноважень CID відноситься захист свідків [4].

Боротьба з організованою економічною злочинністю відноситься до компетенції спеціальної поліції – Агентства з боротьби із серйозною організованою злочинністю (Serious Organized Crime Agency – SOCA). Воно є самостійною (організаційно незалежною) силовою структурою Сполученого Королівства, яка формально віднесена до Міністерства внутрішніх справ.

З утворенням SOCA у квітні 2006 р. їй були передані функції таких служб, як Національна антикримінальна бригада (National Crime Squad), Національна служба кримінальної розвідки (National Criminal Intelligence Service), Національне об'єднання з боротьби зі злочинами у сфері високих технологій (National Hi-Tech Crime Unit), секція з розкриття і розслідування злочинів у сфері незаконного обігу наркотиків Королівської акцизної і прикордонної служби (HM Revenue & Customs), Прикордонна служба – у частині компетенції протидії організованій злочинності у сфері міграції. Отже, SOCA вирішує завдання боротьби з відмиванням грошей та торгівлею людьми, наркобізнесом та організованою злочинністю мігрантів, збройною та комп'ютерною злочинністю.

Співробітники SOCA володіють сукупністю повноважень констебля, офіцера митної і міграційної служб в їх різних комбінаціях. Вони не носять уніформи і не підлягають перевірці з боку констеблів територіальної поліції в побутових ситуаціях (на дорогах, вулиці та ін.).

MDP забезпечує безпеку в 120 містах, де розташовані важливі об'єкти Міністерства оборони (наприклад, Королівський арсенал) і військової промисловості (зокрема, з виробництва атомної зброї) [4].

Королівська військова поліція виконує завдання забезпечення правопорядку серед військовослужбовців. Вона відповідає за розслідування військових злочинів, попередження масових інцидентів у військах, патрулювання гарнізонів, підтримання порядку на військових базах. Вона веде свою історію з 1241 р. Працівників RMP часто називають «червоними беретами» [4].

До спеціальних поліцейських структур відноситься Поліція мирного атома (Civil Nuclear Constabulary – CNC), на яку покладено відповідальність за безпеку атомних станцій і охорону транспортуються атомних матеріалів для забезпечення виробничого циклу та утилізації відходів [5].

Потужну підтримку роботи поліції надає Національне агентство з поліпшення поліцейської роботи (The National Policing Improvement Agency – NPIA). До його завдань належать розвиток (створення й упровадження в практику роботи) нових інформаційних технологій і надання допомоги в підготовці кадрів для органів поліції.

Комплектуванням особового складу керує штаб оборони через штаби видів збройних сил. На території Великобританії набором добровольців у сухопутні війська займаються 207 інформаційних пунктів, шість пунктів зі зв'язку з університетами і 24 – зі школами, у ВПС – 61 інформаційний пункт і п'ять пунктів зі зв'язку з університетами, у ВМС – 60 інформаційних пунктів.

На роботу із залучення населення, особливо молоді, на військову службу щорічно з військового бюджету витрачається близько 9 млн фунтів стерлінгів. Із цією метою широко використовуються телебачення, радіо та інші засоби масової інформації. Пресслужба Міністерства оборони випускає велику кількість рекламних проспектів, довідників і т. д. Майже кожна військова частина організовує дні відкритих дверей із показом зброї та військової техніки, виїзди до шкіл, коледжів та університетів для проведення спільних зборів і різних змагань. Така діяльність дає змогу зберігати чисельність збройних сил на досить стабільному рівні, незважаючи на відомі демографічні проблеми (скорочення кількості молодих людей у віці 16–25 років).

Для вступу на військову службу особи, які досягли встановленого віку, спочатку звертаються у письмовій або усній формі в інформаційний пункт або до офіцерів зі зв'язку із цивільними навчальними закладами, отримують необхідні бланки і документи для заповнення, а також рекламну літературу. Окрім того, для них організовується відвідування навчальних центрів родів військ (сил) і служб. Після цього вони направляються на відбіркову комісію (існує при кожному виді збройних сил), де про-

ходять протягом трьох днів співбесіду, тести, військово-медичне обстеження і перевірку на фізичну витривалість. На підставі результатів тестування відбіркові комісії пропонують кандидатам рід військ (службу), укладають контракт і розподіляють їх до військових навчальних закладів та навчальні центри [6].

Процес підготовки до проходження служби за вибраною спеціальністю включає три етапи.

Перший етап (тривалістю до 14 тижнів) передбачає навчання основних дисциплін, необхідне кожному військовослужбовцю. Із новобранцями проводяться заняття з фізичної та вогневої підготовки, вивчення законодавства, вироблення психологічної стійкості. Рядовий склад проходить початкову військову підготовку в навчальних полках Базінгтон і Харрогейт, а також у навчальному центрі сухопутних військ Каттерік, а кандидати на отримання офіцерського звання – за місцем основного навчання, в училищі Сандхертс [6, с. 132].

Метою другого етапу є набуття професійних знань і навичок відповідно до фаху. Рядовий склад, що пройшов курс молодого бійця, направляється в один із навчальних центрів. Курсанти військових коледжів та училищ, які пройшли повну загальновійськову підготовку на базі свого навчального закладу й отримали після закінчення офіцерське звання, також проходять остаточну професійну підготовку в цих центрах.

Випускники навчальних центрів направляються для проходження служби в частини і підрозділи родів військ, де протягом шести місяців разом зі своїм підрозділом відпрацьовують питання бойового злагодження.

Протягом усього терміну служби в діючій армії військовослужбовці збройних сил Великобританії періодично проходять перепідготовку в навчальних центрах або на курсах при військовому коледжі відповідно до своєї спеціальності або перед призначенням на іншу посаду (третій етап навчання).

Важливим етапом підготовки фахівців в інтересах Міністерства оборони є практичне відпрацювання набутих знань і навичок у польових умовах. Із цією метою на балансі військового відомства перебуває мережа полігонів різного призначення.

Офіцерський склад комплектується кадровими офіцерами й офіцерами короткострокової служби, що визначається вислугою років в офіцерському званні відповідно до укладених контрактів. Кадрові офіцери укладають контракти на термін від 16 до 35 років, офіцери короткострокової служби служать від трьох до восьми років [6, с. 136].

Основними військово-навчальними закладами збройних сил є: у сухопутних військах – Сандхертське військово-училище, у військово-повітряних силах – Крануелльський авіаційний коледж (Лінкольншир) і Бракнелльський штабний авіаційний коледж (Беркшир); у військово-морських силах – Королівський військово-морський коледж (Дартмут) і Манадонський військово-морській інженерний коледж (Девон). Вищими військово-навчальними закладами збройних сил центрального підпорядкування є Об'єднаний штабний коледж і Королівський коледж оборонних досліджень (обидва в Лондоні), штабний коледж (Кімберлі) і військово-науковий коледж (Шривентем).

Основні напрями діяльності військово-навчальних закладів із підготовки офіцерських кадрів розглянемо на прикладі Сандхертського військового училища і Королівського коледжу оборонних досліджень.

У період проходження служби для офіцерів усіх категорій передбачається щорічне атестування, яке складається вищестоящими командирами і начальниками. Атестація – формалізований бланк, що містить коротку довідку-характеристику на офіцера, а також висновки і пропозиції щодо його подальшого використання. Присвоєння чергових офіцерських звань, як правило, здійснюється після складання кваліфікаційних іспитів, які були організовані

в штабах і частинах або після закінчення відповідних курсів удосконалення при військово-навчальних закладах і навчальних центрах родів військ. Старшим офіцерам військові звання присвоюються після закінчення вищих військово-навчальних закладів або курсів із підготовки старшого офіцерського складу.

Матеріальна зацікавленість є для британських військовослужбовців одним з основних мотивів служби в армії. Досить високе грошове утримання використовується керівництвом країни і для залучення добровольців на військову службу. У збройних силах Великобританії існує широка система різних надбавок до основного окладу. Їхній розмір залежить від військового звання і вислуги років військовослужбовців. Окрім цього, існує одноразова допомога.

Зміст, спрямованість, цілі, завдання та організація підготовки офіцерів для збройних сил Великобританії сфокусовані на отриманні теоретичних знань і виробленні практичних навичок військовослужбовцями всіх категорій, що дає змогу професійно і грамотно діяти в можливих формах застосування англійської армії й адекватно реагувати на розвиток ситуації в будь-яких кризових конфліктах.

Система професійної освіти України повинна підготувати фахівців, що відповідають потребам сучасного часу, володіють високим рівнем підготовки у професійному і духовно-моральному відношенні.

Тактична підготовка є найважливішим розділом початкової військової підготовки молоді. Знання, вміння і навички, отримані учнями під час вивчення статутів Збройних сил України, на заняттях з вогневої та стрійової підготовки, військової топографії, цивільної оборони та фізичної культури, удосконалюються в ході тактичної підготовки.

Теоретичні заняття проводяться в класі, військовому кабінеті з використанням макета місцевості, плакатів, схем. Практичні і тактико-стрійові заняття проводяться на обладнаних навчальних містечках і тактичних полях [7, с. 19–32]. Основними методами навчання на заняттях є практичний зразковий показ керівника занять (помічника керівника) з коротким поясненням, повторення учнями показаного прийому, дії, перевірка правильності їх виконання і подальше тренування до повного засвоєння.

На тактико-стрійових заняттях для відпрацювання навчального питання створюється тактична обстановка, і прийоми, дії виконуються, як правило, у складі відділення спочатку за елементами, а потім у цілому. Помилки, допущені учнями, можуть виправлятися без зупинки заняття шляхом подачі додаткових команд (сигналів) або із зупинкою і повторенням прийомів, дій після роботи над помилками. Найкращий метод виправлення помилок – це показ із подальшим тренуванням учнів.

Тактична обстановка створюється у такому обсязі, який необхідний для свідомого засвоєння досліджуваного прийому, дії. Позначення дій противника може здійснюватися заздалегідь підготовленими учнями. При цьому використовуються мішені і макети вогневих засобів і техніки [8].

На заняттях із вогневої підготовки вивчаються правила безпеки під час поводження зі зброєю, призначення,

бойові властивості і принцип роботи сучасної стрілецької зброї, ручних осколкових гранат. Для виконання вправ із практичних стрільб із малокаліберної (пневматичної) гвинтівки й автомата використовуються тири та стрільбища закладів освіти, базових закладів освіти і центрів допризовної підготовки у районах (містах), закладів освіти Товариства сприяння обороні України, військових частин і військових закладів вищої освіти Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України, інших центральних органів виконавчої влади в разі розташування закладів освіти на великій відстані від військових частин, частин органів внутрішніх справ тощо.

Тактична підготовка має надати молоді знання про характеристику загальновійськового бою, види вогню і маневру, організацію механізованого відділення у військах, основи топографії, навчити застосовувати способи пересування на полі бою, вибирати та обладнувати вогневу позицію, вести спостереження в заданому секторі, визначати розташування цілей відносно орієнтирів, застосовувати ручні гранати.

Прикладна фізична підготовка спрямовується на розвиток сили, витривалості, швидкості, спритності, смливості, координації рухів. Молодь залучається до регулярних занять фізичною культурою і спортом, у тому числі прикладними видами спорту, набуває навичок подолання перешкод, здійснення марш-кидків, метання гранат, бігу на лижах, гімнастики, володіння прийомами ведення рукопашної сутички тощо.

Висновки. Підсумовуючи, слід зазначити, що проведене дослідження підтверджує наявність сильних боків у досвіді професійного відбору та підготовки кадрів для служби в збройних силах Англії. До них, зокрема, відносяться: добре організована робота з реклами, популяризації та пропаганди військової служби, військово-професійної орієнтації; здійснення у цих цілях широкої загальноосвітньої програми, яка передбачає активне залучення до неї молоді; конкурсна система вербування, що забезпечує проведення ретельного відбору кращих кандидатів із числа бажаючих служити в збройних силах на різних посадах; застосування психологічних і кваліфікаційних тестів. Підвищення рівня фізичної та деонтологічної підготовки постійних та тимчасових працівників вищих навчальних закладів зі специфічними умовами навчання повністю залежить від професійного рівня викладачів-спеціалістів. Зрозуміло, що рівень професійної компетентності майбутніх працівників спецслужб України цілком залежить від стану їхньої фізичної підготовленості та готовності до значних психічних та фізичних навантажень.

У підготовці поліцейських кадрів в Україні слід більшу увагу приділити формуванню інформаційно-аналітичних навичок. Важливо заповнити дефіцит фахівців у сфері кримінальної розвідки, які успішно працюють у британських поліцейських структурах. Необхідно сприяти створенню авторитетних громадських організацій у реформованій українській поліції. Діяльність Асоціації начальників поліції Великобританії є тут явним прикладом для наслідування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про вищу освіту : Закон України. *Урядовий кур'єр*. 2014. № 146. С. 7–18.
2. Щеголев В.А. Сучасні тенденції розвитку фізичної підготовки ЗС США. *Актуальні проблеми фізичної та спеціальної підготовки силових структур*. 2011. № 1. С. 58–62.
3. Тарнавський В., Андреева О. Assessment center: перевірка практикою. *Management.com.ua*. URL: <http://www.management.com.ua/hrm/hrm167.html>.
4. The Ministry of Defence Police. URL: <http://www.mod.police.uk>.
5. What's the Role of the Civil Nuclear Constabulary Where Do They Work? – Civil Nuclear Constabulary. URL: <http://www.Cnc.police.uk>. 2009-03-25.
6. Поляков В.Т., Ємельянов А.П., Єрмаков Ю.В. Система підготовки командного складу військових сил Великобританії. *Військовий академічний журнал*. 2015. № 3(7). С. 132–140.
7. Антоненко С.А. Підготовка професійних захисників України у системі бойового хортингу. *Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Ірпінь, 14–15 липня 2020 р. Ірпінь, 2020. Ч. 2. С. 52–62.
8. Ганчева В.І. Бойовий хортинг: методика застосування дихальних вправ у процесі занять. *Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Ірпінь, 14–15 липня 2020 р. Ірпінь, 2020. Ч. 2. С. 667–682.
9. Гончаренко Г.А. Система підготовки кадрів для Служби безпеки України: сучасний стан та перспективи розвитку : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 19 травня 2017 р. Т. 2. С. 151–153.